

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

การพัฒนาารูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา

ศักดิ์ศรี สืบสิงห์, กชพร นานาผล, นิธินาถ อุดมสันต์, สุภิมล บุญพอก

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลา 1 วิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบ Survey Research กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การคำนวณจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973) จำนวน 400 คน ระยะเวลา 2 วิจัยเชิงกึ่งทดลองแบบ Quasi - experiment Research กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตตำบลบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 200 คน ได้มาจากการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบประเมิน แบบสังเกต และคู่มือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน และใช้สถิติ Pair t-test และใช้สถิติ One way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยกึ่งทดลอง ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวิธีการและแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 โดยด้านแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา และด้านพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

2. การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ภายหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาทิก (PAIC) ทำให้ประชาชนในตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการดำเนินโครงการจำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการปลูกป่า โครงการบริหารจัดการน้ำ และโครงการเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ซึ่งผลการดำเนินการโครงการนำร่องอยู่ในระดับดีมากทั้ง 3 โครงการ รวมทั้งภาพรวมของการดำเนินโครงการทั้ง 3 โครงการนำร่องที่เลือกมาดำเนินการอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน

3. การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาทิก (PAIC) ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น การสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จนได้รูปแบบที่ดีและใช้ประโยชน์ในอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ จึงควรมีเอาารูปแบบการพัฒนาดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

คำสำคัญ : การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, การพัฒนารูปแบบ, หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา

เน้นความเป็นจริง ปกป้ององค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

3. The develop model for Environmental Conservation in Ban Tha Muang Selaphum Amphore Roi Et Province. Therefore, holding PAIC training with integration those variables would make peoples to have behavior and knowledge on environmental conservation behavior increasingly. Furthermore, with focus group discussion and experience exchanging make them understand and realize to employ environmental education and environmental conservation so this model should be able to use in other areas.

Keywords : Environmental Conservation, Development Model, The Environmental Education

บทนำ

การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ได้ผลอย่างแท้จริงต้องอาศัยทั้งเวลาและทรัพยากร โดยจะต้องแก้ไขที่ต้นเหตุสำคัญ คือตัวมนุษย์ โดยทำให้มนุษย์เข้าใจ ตระหนัก เห็นคุณค่าและลงมือแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ กลยุทธ์ทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การใช้กระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education Process) มาเป็นหนทางในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก เปลี่ยนค่านิยม ให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศทุกวัย มาร่วมมือกันมีจิตสำนึกสาธารณะ ที่จะมีความรับผิดชอบ ต่อปัญหาพลังงานหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ประเด็นอื่น ๆ อย่างเป็นระบบด้วยการที่ใช้ การศึกษาที่มีอยู่ทุกระบบที่มีอยู่แล้วให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด ระบบการศึกษาดังกล่าว คือ การศึกษาในระบบ (Formal Education) ตั้งแต่ ระดับเตรียมอนุบาล อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา และนอกระบบ (Non-formal Education) คือการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีมานานแล้วในประเทศไทย รวมทั้งระบบการศึกษายังไม่เป็นทางการ (Informal Education) ด้วยการเรียนรู้ ตลอดชีวิต (Lifelong Education) โดยการจัดการ ฝึกอบรมให้มีจิตสำนึกสาธารณะที่จะมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจะสามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นองค์รวม (นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล, 2554)

ความพยายามที่จะทำความเข้าใจใน พฤติกรรมของมนุษย์ทำให้นักจิตวิทยาค้นคิดวิธีการรวมตลอดจน การพัฒนาทฤษฎีและแบบจำลอง ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ความสามารถเข้าใจถึง การเกิดของพฤติกรรมหรือการแสดงออกของมนุษย์ ที่จะนำไปสู่การทำนาย และควบคุมพฤติกรรม ที่ไม่น่าปรารถนาหรือเสริมสร้างพฤติกรรมที่

น่าปรารถนาต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรม บุคคลมีแนวทางหลักอยู่หลายทาง แต่แนวทาง ที่ผู้วิจัยสนใจใช้เป็นกรอบความคิดพื้นฐานใน การวิจัย คือ รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) โดยรูปแบบทฤษฎี ปฏิสัมพันธ์นิยมนี้ เป็นทฤษฎีที่กำลังได้รับความนิยม ในสากลและในประเทศไทยเนื่องจากช่วยให้ นักวิจัยมีมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของ พฤติกรรมบุคคลในหลายด้าน ทั้งสาเหตุทางด้านจิตใจ ของบุคคล สาเหตุทางด้านสถานการณ์ และสาเหตุที่ เป็นอิทธิพลร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ ของจิตใจและสถานการณ์ของผู้กระทำ (ดวงเดือน พันธุ์นาวัน, 2551; อ้างอิงมาจาก Magnusson, 1999) จากการได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยทาง พฤติกรรมศาสตร์ พบว่า การทำการศึกษาวิจัยถึง ปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับปัจจัยเหตุ ด้านจิต ลักษณะเดิม จิตลักษณะเกี่ยวกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมปัจจุบันยังมีน้อยมาก ทั้งยังไม่มี การศึกษาอย่างบูรณาการเป็นองค์รวมที่ชัดเจน ในด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับ การศึกษาวิจัยถึงปัจจัยและสาเหตุของพฤติกรรม ในด้านอื่น ๆ

จากความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะพัฒนา และหาแนวทางในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านท่าม่วง ตำบล ท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดใช้ กระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งผลที่ได้จาก การวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อปลูกฝัง จิตสำนึกให้กับบุคลากร นักศึกษา และประชาชน ทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพัฒนา เป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไขเกี่ยวกับปัญหา มลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ เพื่อให้ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายใน

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ชุมชนบ้านท่าม่วง ให้สามารถคงอยู่อย่างมีคุณภาพ และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง (ระยะที่ 1 วิจัยเชิงปริมาณ Quantitative Research) โดยใช้แบบ Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การคำนวณจากสูตรของ ยามาเน (Yamane, 1973) จำนวน 400 คน (ระยะที่ 2 วิจัยเชิงกึ่งทดลอง แบบ Quasi-experiment Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 200 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ คือ ประชาชนที่มีความสมัครใจ และมีจิตอาสาในการเข้าร่วมตลอดกระบวนการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างตอบ ซึ่งใช้เวลาตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนัดหมายวัน เวลา รับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

2) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน สรุปผลและรายงานผลการวิจัยต่อไป

4) ระดมความคิดเห็น (Focus Group) ตัวแทนของผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชน

5) สรุปผลการระดมความคิดเห็นและนำเสนอผลงานวิจัยระยะที่ 1

ระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้แบบสอบถามที่เรียกว่าแบบประเมินความต้องการ (Need Assessment) เป็นแบบสอบถามเพื่อหาผู้ที่ยินดีที่จะเข้าร่วมการวิจัย มีจิตอาสาเป็นอาสาสมัครทางสิ่งแวดล้อมศึกษา ทำการคัดเลือกประชาชนที่มีความมั่นใจในตนเอง และมีจิตอาสา จำนวน 100 คน จากประชาชนในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ทดสอบก่อนฝึกอบรม (Pre - test) โดยทำการทดสอบก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม จำนวนข้อสอบ 20 ข้อ สำหรับประชาชนในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แล้วตรวจบันทึกคะแนนไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

เน้นความเป็นจริง ปกป้ององค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

3) จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาทิก (PAIC) ที่ใช้การวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) มาประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาประชาชนตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวิจัยระยะที่ 1 โดยสอดแทรกเนื้อหาสาระในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน น้ำ สัตว์ป่า อากาศ พลังงาน

4) ทำการประเมินแบบ 3 ด้าน

5) ทำการประเมินวิทยากรแบบ 4 ด้าน หลังการฝึกอบรม วิทยากรที่จะผ่านการประเมินเป็นวิทยากรที่ดีมีคุณภาพ ต้องมีค่าคะแนนประเมินเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

6) เมื่อทำการฝึกอบรมเสร็จแล้ว นำแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนฝึกอบรมมาทดสอบภายหลังการฝึกอบรม (Post - test) และตรวจให้คะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

7) จัดโครงการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

2. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ t - test และ ANOVA

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถตอบตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(n = 400)

ข้อความ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	3.80	0.63	มาก
ด้านแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.89	0.76	มาก
ด้านพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.80	0.69	มาก
โดยภาพรวม	3.83	0.69	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าประชาชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา และด้านพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ตารางที่ 2 คะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาทีก (n = 100)

ผลการอบรม	หลังอบรม		ก่อนอบรม		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์น้ำ	14.56	0.73	10.52	0.65	9.02	.00**
พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ป่าไม้	18.52	1.21	12.34	1.01	11.85	.00**
พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ดิน	16.48	1.35	14.16	1.57	12.30	.00**
พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ความหลากหลายของป่าไม้	16.08	1.82	13.08	2.03	14.18	.00**
ผลสัมฤทธิ์การอบรม	64.42	3.01	48.56	4.02	15.325	.00**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาทีก พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาทีก ในด้านความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์น้ำ พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ป่าไม้ พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ดิน และพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ความหลากหลายของป่าไม้ และภาพรวมของผลสัมฤทธิ์การอบรมคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพาทีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01, .01, .01, และ .01 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของชุมชนโดยบูรณาการหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา (n = 100)

รายการประเมิน	Mean	S.D.	แปลผล
1. โครงการปลูกป่า			
การวางแผนโครงการ	4.52	0.77	ดีมาก
การปฏิบัติกิจกรรมตามแผน	4.56	0.69	ดีมาก
การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.53	0.67	ดีมาก
การได้รับประโยชน์ของชุมชน	4.47	0.76	ดี
ผลสัมฤทธิ์	4.57	0.69	ดีมาก
2. โครงการบริหารจัดการน้ำ			
การวางแผนโครงการ	4.54	0.64	ดีมาก
การปฏิบัติกิจกรรมตามแผน	4.52	0.75	ดีมาก
การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.45	0.67	ดี
การได้รับประโยชน์ของชุมชน	4.51	0.76	ดีมาก
ผลสัมฤทธิ์	4.55	0.68	ดีมาก

เน้นความเป็นจริง ปลูกฝังองค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

3. โครงการเกษตรอินทรีย์			
การวางแผนโครงการ	4.52	0.71	ดีมาก
การปฏิบัติกิจกรรมตามแผน	4.51	0.68	ดีมาก
การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.49	0.68	ดี
การได้รับประโยชน์ของชุมชน	4.52	0.70	ดีมาก
ผลสัมฤทธิ์	4.54	0.69	ดีมาก
ภาพรวม	4.53	0.85	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการดำเนินการโครงการนำร่องอยู่ในระดับดีมากทั้ง 3 โครงการ รวมทั้งภาพรวมของการดำเนินโครงการทั้ง 3 โครงการนำร่องที่เลือกมาดำเนินการ อยู่ในระดับดีมากเช่นกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวิธีการและแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 โดยด้านแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา และด้านพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยี่อภินันท์ (2555) กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความรู้มากที่สุด คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน เช่น แหล่งน้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ ที่ดิน สัตว์ป่า ฯลฯ อย่างระมัดระวัง การปลูกป่าเพิ่มทำให้เกิดความชุ่มชื้นได้ การทิ้งขยะมูลฝอยลงแม่น้ำทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำลำคลองก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน

2. คะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ

ประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด หลังจากประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับการประเมินสามด้านประกอบด้วย การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน การประเมินโดยผู้อำนวยการประเมิน โดยเพื่อน การประเมินโดยผู้อำนวยการประเมิน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ด้วยความแปรปรวนทางเดียวในการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทั้งสามกลุ่ม พบว่า ในสถานการณ์อดีตมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทดสอบค่าเฉลี่ยระหว่างรายคู่ด้วยเซฟเฟ พบว่า มีความแตกต่างของการประเมินโดยตนเอง และการประเมินโดยผู้อำนวยการประเมิน และการประเมินโดยเพื่อนกับการประเมินโดยผู้อำนวยการประเมินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่าการประเมินจากทั้งสามด้านนั้นการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในสถานการณ์อนาคต พบว่าการประเมินจากทั้งสามด้านนั้นการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เน้นความเป็นจริง ปกป้ององค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

ที่ระดับ 0.05 เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับดวงสมร กองกุล และคณะ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเครือข่ายแกนนำสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยกระบวนการพหุภาคีที่พบว่า หลังการอบรมทั้ง 3 รอบ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการสิ่งแวดล้อม จิตสาธารณะ และมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Gonggool, et al, 2012) รวมทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของนงนภัส เทียงกมล (Thiengkamol, 2012) ที่พบว่า หลังจากการอบรมด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี คณะกรรมการไม่ว่าจะเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการความมั่นคงทางพลังงาน รูปแบบการจัดการความมั่นคงทางอาหาร รูปแบบการพัฒนาอาสาสมัครนักสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภาสิต ชนะบุญ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมศึกษา เรื่องการจัดการน้ำเสียชุมชนสำหรับคณะกรรมการชุมชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ที่มีรูปแบบการของการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ที่ใช้การศึกษาดูงาน การบรรยาย กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การสาธิต การทดลองปฏิบัติการจัดนิทรรศการและหุ่นจำลอง การใช้สื่อภาพยนตร์ วีดิทัศน์ สไลด์ แผ่นใส และการอภิปรายกลุ่ม เมื่อทำการวัดผลสัมฤทธิ์ของความรู้ ความเข้าใจ เปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า หลังจากเสร็จสิ้นการเข้ารับการฝึกอบรมแล้วคณะกรรมการชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ภายหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี (PAIC) ทำให้ประชาชน

ในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการดำเนินโครงการจำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการปลูกป่า โครงการบริหารจัดการน้ำ และโครงการเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ซึ่งผลการดำเนินการโครงการนำร่องอยู่ในระดับดีมากทั้ง 3 โครงการ รวมทั้งภาพรวมของการดำเนินโครงการทั้ง 3 โครงการนำร่องที่เลือกมาดำเนินการ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี (PAIC) ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น การสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จนได้รูปแบบที่ดี และใช้ประโยชน์ในอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ จึงควรนำเอารูปแบบการพัฒนาดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชนในท้องถิ่น ให้มีความรู้สึกรักหวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะโรงเรียนต้องให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์จะต้องรู้จักอนุรักษ์ให้คงอยู่ไว้ตลอดไป

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

2 ควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
ให้เกิดแนวทางและพฤติกรรมกรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

References

- Bhanthumnavin, D. (2008). **Ethics Psychology and Language Psychology**. Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Chanaboon, P. (2007) **The Development of An Environmental Education Training Model on The Community Wastewater Management for The Community Committee in Khon Kaen Municipality**. Master Education (Environmental Education Mahidol University.
- Gonggool, D., Tiengkamol, N., & Tiengkamol, C. (2012). Development of Environmental Education Volunteer Network through PAIC Process. **European Journal of Social Sciences**, 32 (1): 136-149.
- Thianpoe, S. (2006). **Community Development Citizen Participation Corrobative Community Project Police stations Thailand Pratumthani province**. Master of Arts (Sociology and Anthropology), Graduate School Chulalongkorn University.
- Tiengkamol, N. (2011). **Holistically Integrative Research**. 2nd Edition. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Tiengkamol, N. (2012). Development of Food Security Management for Undergraduate Student Mahasarakham University. **European Journal of Social Sciences**, 27 (2): 246-252.
- Yuekyen, W. (2012). **People's Participation of Natural Resources and Environment Conservation in Hua Hin Municipal, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province** Master of Arts (Applied Sociology) Kasetsart University.